

Γράφει ο Μπάμπης Ράκης - bambisrakis@cytanet.com.cy

ΣΤΙΓΜΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ



Δεξιά: Οι δύο κορυφαίοι δημιουργοί Μίκης Θεοδωράκης και Γιάννης Ρίτσος, που με την συνεργασία να «παντρέψουν» την ποιητική ποίηση με την μουσική, δημιούργησαν «τον σημαντικότερο δίσκο του Εικοστού αιώνα». Κάτω: Η εφημερίδα της Θεσσαλονίκης «Μακεδονία», δημοσιεύει στην πρώτη της σελίδα φωτογραφίες από τα γεγονότα του ματωμένου Μάη του 1936.



Πάνω αριστερά: Από τα πρώτα εξώφυλλα του δίσκου: «Ο Επιτάφιος» που κυκλοφόρησε το 1960. Τραγουδά η Μαίρη Λίντα και πίσω ο Μίκης Θεοδωράκης διευθύνει την ορχήστρα. Πάνω: Στιγμιότυπο από το στούντιο κατά την διάρκεια πρόβας. Αριστερά Ο Μανώλης Χιώτης, στο κέντρο ο Μίκης Θεοδωράκης και δεξιά ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης. Πάνω δεξιά: Η τραγική στιγμή που η μάνα του Τάσου Τούση θρηνεί το νεκρό παλληκάρι της στην μέση του δρόμου. Την φωτογραφία αυτή την άλλη μέρα την δημοσίευσε η εφημερίδα: «Ο Ριζοσπάστης». Όταν την είδε ο Γιάννης Ρίτσος, συγκλονισμένος θα εμπνευστεί το αριστούργημά του «Ο Επιτάφιος». Αριστερά: Τραγική φιγούρα, η μάνα του αδικοχαμένου παλληκαριού, Κατίνα Τούση.



«Που πέταξε τ' αγόρι μου, που πήγε, που μ' αφήνει. Χωρίς πουλάκι το κλουβί, χωρίς νερό η κρήνη...»

Ο «ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ» ΤΟΥ Γ. ΡΙΤΣΟΥ ΕΙΝΑΙ ΙΣΩΣ Η ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΗ ΣΤΙΓΜΗ ΣΤΗΝ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

Αγαπητέ αναγνώστη καλημέρα. Πολλοί από τους αγώνες του ελληνικού λαού, στην διάρκεια του περασμένου αιώνα, για λευτεριά ενάντια στον ξένο δυναστί, ή για μια ανθρώπινη ζωή, απέναντι στην εκμετάλλευση που επέβαλαν στους εργαζομένους οι κρατούντες, βάφτηκαν με αίμα. Για μια τέτοια ιστορία θα μιλήσουμε σήμερα. Για τον θάνατο ενός παλληκαριού, από την αστυνομία, σε μια απεργία στην Θεσσαλονίκη, το 1936. Τα δραματικά γεγονότα που εκτυλίχθηκαν τότε, πήραν τέτοια εξέλιξη, και φωτίστηκαν τόσο, όταν ένας Έλληνας ποιητής, νέος ακόμη, συγκλονισμένος βαθύτατα, για τον άδικο χαμό του διαδωλωτή, θα εμπνευστεί ένα ποίημα, που θα συγκινήσει ολόκληρη την Ελλάδα. Πρόκειται για το Γιάννη Ρίτσο που θα γράψει το αριστουργηματικό του έργο: «Ο Επιτάφιος». Το ποίημα αυτό θα μελοποιηθεί αρκετά χρόνια αργότερα από τον Μίκη Θεοδωράκη, και στίχοι και μουσική θα ακουστούν σε όλη την οικουμένη.

Βρισκόμαστε στην χρονιά του 1936 στην Θεσσαλονίκη. Μάης μήνας. Οι καπνεργάτες κατέρχονται σε απεργία. Η εργοδοτική πλευρά τους είχε μειώσει τον μισθό κατά το ήμισυ-εξαιτίας... της «οικονομικής κρίσης». Οι εργάτες ζητούσαν την επαναφορά της κανονι-

κής μισθοδοσίας τους. Η απάντηση της διεύθυνσης ήταν αρνητική. Η άρνηση της εργοδοτικής πλευράς οδήγησε τους απεργούς σε διαδήλωση, η οποία σε λίγες μέρες γιγαντώθηκε με την συμμετοχή χιλιάδων λαού. Πρωθυπουργός τότε της Ελλάδας ήταν ο Ιωάννης Μεταξάς, οποίος θα πει: «Για την αξιοπρέπεια του κράτους οι απεργοί θα καταπνίγονται αμέσως». Ήταν η αρχή του τέλους του κοινοβουλευτισμού. Σε λίγους μήνες, την 4η Αυγούστου, ο Μεταξάς θα επιβάλει την δικτατορία, και όπως υποστηρίζουν οι ιστορικοί είχε προηγηθεί συνάντηση του πρωθυπουργού με τον τότε βασιλιά Γεώργιο τον Β'. Διάταξε τους χωροφύλακες να επέμβουν. Πρώτος νεκρός που έπεσε από σφαίρες της αστυνομίας στην διάρκεια της διαδήλωσης, εκείνο το Σάββατο στις 9 Μαΐου, ήταν ο Τάσος Τούσης ένας νέος 25 χρόνων, αυτοκινητιστής. Οι απεργοί μετά το τραγικό συμβάν, ξήλωσαν μια πόρτα και τοποθέτησαν πάνω το άψυχο σώμα του παλληκαριού. Λίγο αργότερα η μάνα του θα βγει στους δρόμους να μάθει τι έγινε. Ανυσχούσε για τον γιό της, που άργησε να επιστρέψει σπίτι. Κάποιοι της είπαν ότι η αστυνομία σκότωσε ένα νέο απεργό και της έδειξαν το σημείο όπου στέκονταν μερικοί φίλοι του. Έτρεξε προς τα εκεί, και όταν αντίκρισε τον γιό της γονάτισε και άρχισε τους

οδυρμούς. Η φωτογραφία που δημοσιεύουμε είναι αληθινή. Βρέθηκε κάποιος φωτογράφος και απαθανάτισε την τραγική εικόνα της μάνας, που σκυφτή κλαίει πάνω στο άψυχο σώμα του παιδιού της. Την φωτογραφία θα δημοσιεύσει η εφημερίδα: «Ο Ριζοσπάστης». Την εικόνα θα δει ο νέος τότε ποιητής Γιάννης Ρίτσος, ήταν 27 χρόνων, και συγκλονισμένος από το τραγικό γεγονός, θα εμπνευστεί το αριστουργηματικό του ποίημα «Ο Επιτάφιος». *** Παραθέτουμε μερικούς από τους στίχους του Γιάννη Ρίτσου, που χρόνια αργότερα θα μελοποιηθεί από τον Μίκη Θεοδωράκη, και το τραγούδι θα γίνει ξακουστό σε όλη την οικουμένη. Θυμίζουμε -για την ιστορία- ότι, όταν έγιναν τα τραγικά γεγονότα στην Θεσσαλονίκη ο Μίκης Θεοδωράκης ήταν μόλις 11 χρόνων. Γεννήθηκε το 1925. Ενώ ο Γιάννης Ρίτσος που γεννήθηκε το 1909 ήταν 27 χρόνων. Μεταφέρουμε μερικούς από τους στίχους του ποιήματος: «Γιέ μου, σπλάχνο των σπλάχνων μου/ καρδούλα της καρδιάς μου/ πουλάκι της φτωχιάς αυλής/ ανθέ της ερημιάς μου. Που πέταξε το αγόρι μου/που πήγε, που μ' αφήνει./Χωρίς πουλάκι το κλουβί/ χωρίς νερό η κρήνη. Πως κλείσαν τα ματάκια σου/και δεν θωρείς που κλαίω/και δεν σαλεύεις δεν γρικάς/τα που πικρά σου λέω.

Το ποίημα αυτό του Γιάννη Ρίτσου, παρέμενε για 22 χρόνια σαν ένα υπέροχο δείγμα μιας βαθιάς αγωνιστικής ποίησης. Όμως θα το διαβάσουν μέχρι τότε μόνο οι προοδευτικοί άνθρωποι της πνευματικής ελίτ. Την χρονιά του 1958, ο Γιάννης Ρίτσος αποφασίζει να αποστείλει το βιβλίο του «Ο επιτάφιος» στον Μίκη Θεοδωράκη στο Παρίσι, με την σημείωση: «Το βιβλίο αυτό κάπκε από τον Μεταξά, το 1936, κάτω από τους Στύλους του Ολυμπίου Διός». Τότε έγινε το μέγα θαύμα -ας μου επιτραπεί η έκφραση- «ίσως ο Ολύμπιος Δίας, να κατέβηκε στην γη». Ο Μίκης Θεοδωράκης,-που είναι 33 χρόνων-επιστρέφει στην Αθήνα και μελοποιεί τους στίχους του «Επιτάφιος», και κυκλοφορεί σε δίσκο, αρχές του 1960. Με το τραγούδι αυτό -(το πάντρεμα της ποίησης του Γιάννη Ρίτσου με την μουσική Μίκη Θεοδωράκη)- με την συγκλονιστική φωνή του Γρηγόρη Μπιθικώτση και της Μαίρης Λίντα και το εκπληκτικό μπουζούκι του Μανώλη Χιώτη, δημιουργείται -όπως αναφέρουν (και πολύ σωστά) οι μελετητές: «Ο σημαντικότερος δίσκος της ελληνικής μουσικής του Εικοστού αιώνα». Την άλλη εβδομάδα θα επανέλθουμε με άλλους στίχους που έγιναν τραγούδια.